

הוה שלם בשלימו דנהורא עילאה בנהירו דתריסר שבטין ובשבעים נפש בגין כך לא דחיל לסטרא אחרא ולא יכיל לשלטאה עליה. ותו דאיהו גופא דדיוקנא עילאה (עיין חולין צ"א:), דשפירו דיליה אחיד לכל סטרינ... שארבני עלמא דנפקת נשמתיהו בארעא קדישא נפשא וגופא אשתויב מכלא עכ"ל.

עוד דברים רבים נאמרו בזוה"ק על זה ודי במה שכתבנו. מעתה, אף שאין בכל דברי הזוה"ק הנ"ל כדי לאסור איסור על העלאת מתי חו"ל לא"י, שכן גם בזוה"ק לא נזכר לשון איסור כלל. ואף אם היה אסור הדבר לדעת הזוה"ק פשוט שלהלכה אין לנו אלא מה שנפסק ברמב"ם ושו"ע וגדולי הפוסקים רוא"ח להתיר בשופי, אבל למדנו עכ"פ חומר ענין יציאת הנפש בחו"ל. לא נותר לי אלא לסיים שאף כי ודאי טוב הדבר לזכות לפחות לקבורת א"י, אך הראוי והרצוי הוא לעלות לא"י מחיים, לעבוד את ה' בחצרות קדשו בנועם ה' בהיכלו, ולצפות מכאן לקול שופרו של משיח צדקנו, והנני מברך את כב' שיזכה לכך במהרה.

לב

פינוי מקבר לקבר

הנני מאשר קבלת מכתבך מיום ז' באייר דנא, בשאלתך אודות בת המשפחה שנקברה בבית-קברות בחולון, ורק אח"כ נודע שלפני מותה צייתה לקברה בהר-הזיתים בירושלים וכו'. ורצונכם לדעת אם מותר להוציאה מקברה בחולון כדי לקבורה בירושלים כפי שצייתה לפני מותה וכו'.

הנה השאלה באה סתומה, כי לא ביררת מדוע צייתה לקבורה בירושלים, אם יש לה קרובי משפחה קבורים שם, או מסיבה אחרת, לכן אפרש ההלכה בקצרה לכל צדדיה.

כתב הרמב"ן (בתורת-האדם בפרק "ענין הקבורה") בשם הירושלמי (סוף פ"ג מס' מועד קטן), אין מפנין את הקבר ואת העצמות לא מקבר מכובד לקבר מכובד וכו' ובתוך שלו מותר אפילו מקבר מכובד לבזוי, ערב לאדם בשעה שמונח אצל אבותיו. עוד העתיק שם: באבל (פ"י) ר"ש בן אלעזר אומר קבר שאולה היה לו לרבן גמליאל ביבנה שהיו מכניסים את המת לתוכה ונועלין הדלת בפניו ועומדין בשורה ומנחמין ופטרין את הרבים ואח"כ מעלין אותו לירושלים. ובירושלמי, הרי שמפנים מקבר לקבר וכו' ומסיק בשנתנו דעתם לפנותו וכו'. מסקנא דמילתא, שאסור לפנות את המת או את עצמות וכו' אבל לכפרה שלו ולכבודו כגון להעלותו לא"י ולירושלים או לקברו אצל אבותיו מותר וכו' עכ"ל. וכן כתב מרן הב"י (בטור יו"ד סימן שס"ג) היתר לפנותו כדי לקברו בארץ-ישראל בשם רבינו ירוחם, וכך פסק בשולחן ערוך (שם):

אין מפנין המת והעצמות לא מקבר מכובד וכו' ובתוך שלו אפילו ממכובד לבזוי מותר שערב לאדם שיהא נח אצל אבותיו. וכן כדי לקברו בא"י מותר. ואם נתנוהו שם ע"מ לפנותו מותר בכל ענין. מכאן למדנו שיש שתי אפשרויות לפנות מת מקברו (כמובן כאשר נקבר סתם שלא על דעת לפנותו), כאשר רוצים לקברו בתוך שלו, כלומר בקרבת קברי משפחתו, ולא-ידוקא לידם ממש. או מחו"ל לא"י, משום שהיא כפרתו שעפר א"י מכפר דכתיב וכפר אדמתו עמו (ש"ך שם סק"ג).

והנה בדברי מרן נזכר היתר לפנותו כדי לקברו בא"י משום כפרה כנ"ל, אבל לא נזכר היתר לפנותו מקברו שבא"י כדי לקברו בירושלים. אלא שכבר ראינו בדברי הרמב"ן שכתב בפירוש היתר להעלותו לא"י ולירושלים. ואעפ"י שלא מצאתי בעניותי סברא זו בדברי הפוסקים, ראוי הוא הרמב"ן שהוא מגדולי הפוסקים לסמוך על היתרו הברור לפנותו כדי להעלותו לירושלים.

וכל זה אף אם אין לנפטרת בנדון דידן קרובי משפחה הקבורים בהר הזיתים, אבל אם אמנם יש לה קרובים הקבורים שם, הרי שההיתר לפנותה ולהעבירה לירושלים הוא פשוט וברור ביותר.

כאמור גם בלאו־הכי ניתן לסמוך על היתרו של הרמב"ן שמותר לפנותו מכל מקום בא"י כדי לקברו בירושלים, כי ירושלים היא מזבח כפרה יותר מכל שאר א"י (עיין כתובות קי"א. כל הקבור בא"י וכו' ובביאור המהרש"א שם ודוק היטב).

ההיתר הנ"ל מבוסס על דבריך במכתב שאלתך "כי המנוחה צייתה לפני מותה להטמינה בבית־העלמין שבהר הזיתים", ואם אמנם לא היתה צואה כזאת אין שום היתר להעבירה עתה לירושלים, כמבואר בשו"ע שם סעיף ב' (אא"כ הוא מקום קברות בני משפחתה).

על הצד הטכני בהעברת הגופה לירושלים וכו' תבואו בדברים עם החברה־קדישא.

ויהי רצון שלא תוסיפו לדאבה עוד, וישמע בביתכם קול ששון וקול שמחה.